

UNDER DANNEBROG

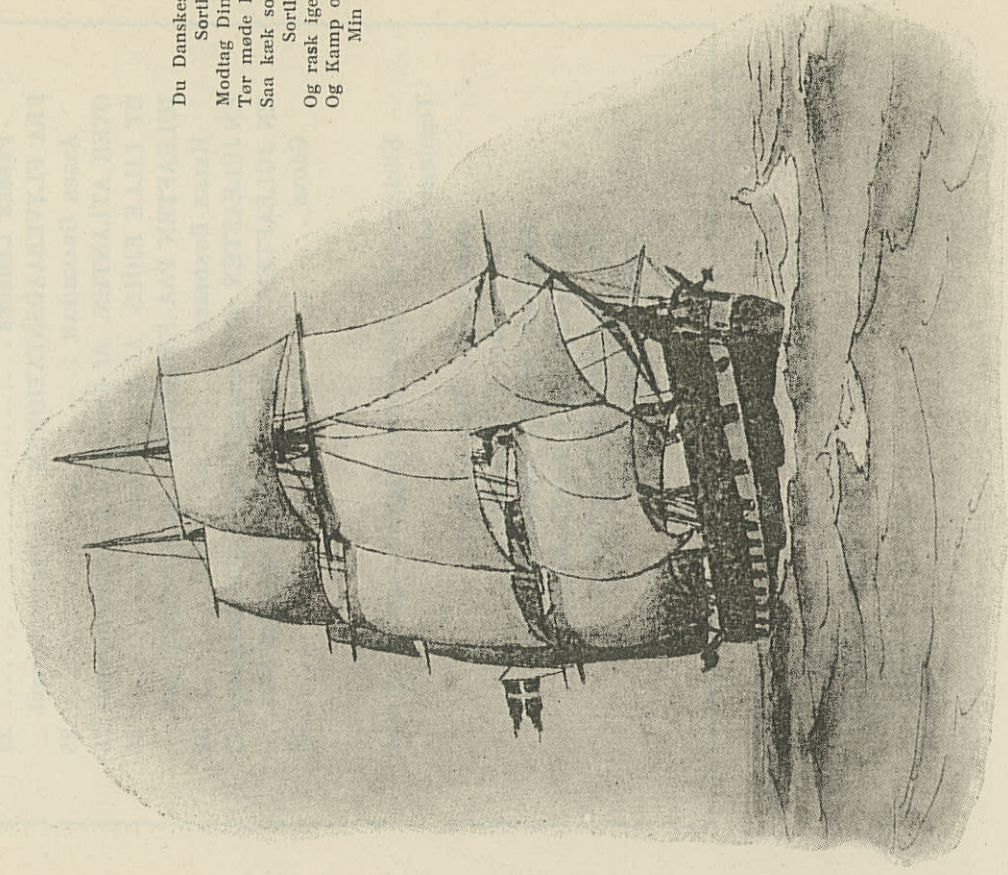
MARINENS JULEHEFTE

5. AARGANG

REDIGERET AF KAPTJAN H. EWALD

OMSLAG AF MARINEMALER VILH. ARNESEN

VIGNETTER AF KOMTESSE SUSANNE RABEN-LEVETZAU

Du Danskes Vej til Ros og Magt.
Sortladne Hav!
Modtag Din Ven som uforsagt
Ter møde Faren med Foragt,
Saa kæk som Du mod Stormens Magt.
Sortladne Hav!
Og rask igennem Sang og Spil
Og Kamp og Sejr før mig til
Min Grav.

Johannes Ewald.

KØBENHAVN

UDGIVET AF MARINEFORENINGEN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG

1917

INDHOLD

FRA DE FREDVYSTE STRANDE. Digt. Af Axel Juul	5
MIN FØRSTE REJSE TIL GRØNLAND. Af Kommandør T. V. GARDE.....	6
JUL PAA PATROUILLE. Af Premierløjtnant Kay JUNGENSEN.....	11
JUL I DANMARKS HAVN. Af Kaptajn HENNING BISTRUP.....	13
JUL. Af Premierløjtnant Eriq. Riis-CARSTENSEN.....	15
EN JUL PAA GUINEAFORTET. Af Kay LARSEN ..	20
EN JULENAT I SKÆRGÅRDEN. Af Premierløjtnant PREBEN LEMBCKE.....	23
FRA FLYVEBAADSTATIONEN. Af Premierløjtnant ASGER GRANDJEAN.....	25
OVER ATLANTEN. Af Kaptajn C. I. SPEERSCHNEIDER	28
ET LILLE FJOLS. Af Axel THIESS.....	36
JULEAFTEN PAA FÆRØERNE. Af Premierløjtnant HELGE BUNDESEN.....	39
EN JULEAFTEN. Af Premierløjtnant BJORHN ANDERSEN	42
EN JULEAFTEN TIL SØS. Af Premierløjtnant AXEL GROVE.....	44

Klicheerne er udførte efter Originalfotografier og efter Tegninger af:

Marinemaler VILH. ARNESEN,
Kommandør T. V. GARDE,
Komtesse SUSANNE RABEN-LEWETZAU,
Premierløjtnant E. RIIS-CARSTENSEN,
Tegneren HENNING SCHIØLER og
Tegneren AXEL THIESS

FRA DE FREDLYSTE STRANDE

AF
AXEL JUEL

Der driver en Mand
mod den fredlyste Strand,
for silde han naaet
det frelsende Land.

Forlængst blev han træt
i Dønning og Skvæt — —
nu kommer en Strandvagt
med tresset Kasket.

Han bøjer sig ned
og søger Besked:
— — Slagskibet
„Uovervindlighed“ — —

I Lommen et Brev —
det sidste, hun skrev —
det fulgte ham, da han
paa Vragstumpen drev.

Halvt slettede Spor
af fremmede Ord
tydes med Lup
paa et Herredskontor:

„— — Du er i mit Sind,
jeg kysser Din Kind
hver eneste Aften,
før jeg sover ind — —“

Er Danmark en Ø,
den Lov skal ej dø:
det ejer et Bælte
af tre Mile Sø.

Og trindt om vort Land
man spejder fra Strand,
bevogter den fredlyste
Bræmme af Vand.

Fra Vagtskibes Hæk
gaar Liner og Dræg
og Minerne slæbes
fra Vandene væk.

I Strandbreddens Tang
en drivende sprang,
saa Købstaden rystet
og Ruderne klang — —

Er Danmark en Ø —
den Lov skal ej dø:
vor Ret er en Bræmme
af tre Mile Sø!

Gaar nogen for nær,
flux føldes et Spær:
der præjes fra Vagtskibet:
„Danmark er hér!“

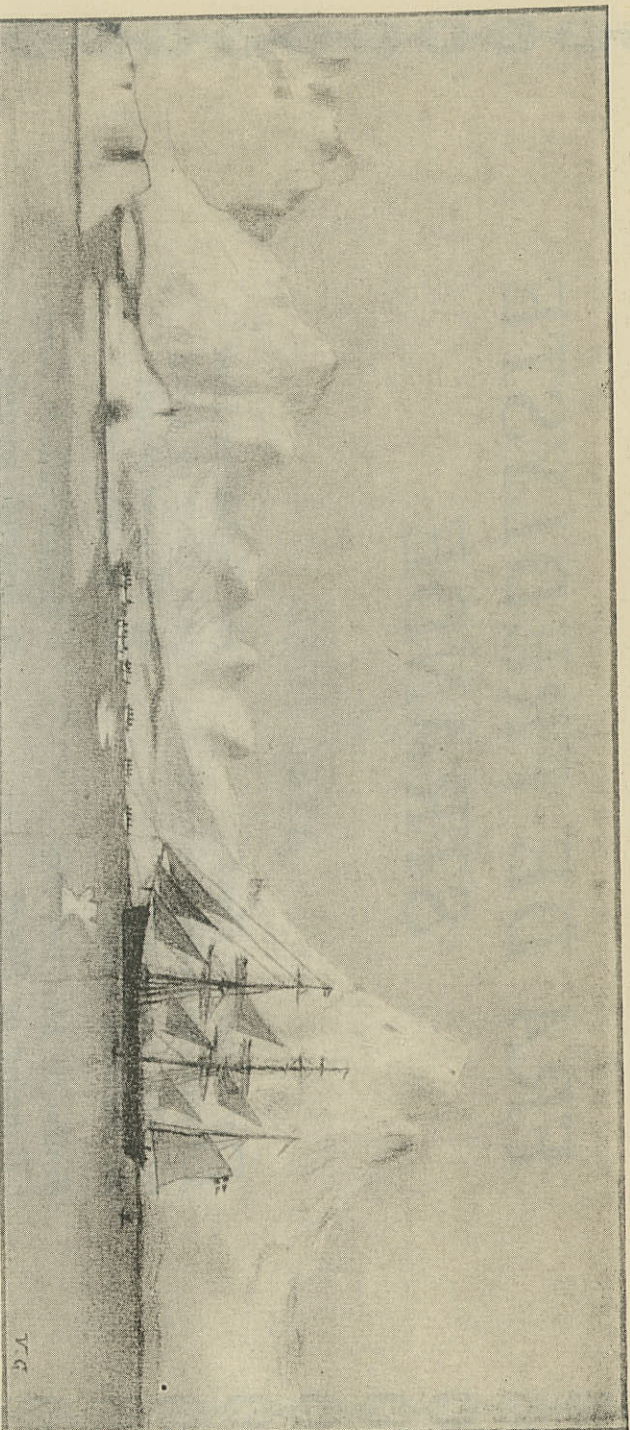
.....
Du Sømand, hvis Daad
mod Nøden ved Raad —
Dig følger til Grænsen
den pansrede Baad.

Vor Tak til hver Gast
paa Dæk og i Mast,
der vaager og vogter
en dyrebar Last.

I Farenes Stund
— hvis Sjælen er sund —
opstiger det store
fra Hjørternes Grund.

Og det er Din Løn,
saa evig og skøn:
Dit Land blir Din Moder
og Du hendes Søn.

Gid Du vinde frem
— er Farten end slem —
Dit Land er et længselsfuldt
ventende Hjem!

Konebandede bugserer *Ceres* ind paa Godthaabsfjorden

Tegning af Kommandør T. V. Garde

MIN FØRSTE REJSE TIL GRØNLAND

Af

KOMMANDØR T. V. GARDE

DET var i 1883! Dengang var der intet, som hed Sikringsstyrke eller Mobiliseringsbestemmelser, og naar en ung Søofficer følte Trang til at forsvinde et Par Aar, saa blev der sjældent lagt ham Hindringer i Vejen. Tværtimod! Marineministeriet var snarere glad ved at blive af med ham i nogen Tid, thi de aarlige Flaadendrustninger var saa sparsomme, at det jævnlige kneb med at skaffe Officere den ønskelige Beskæftigelse og Søfart.

Jeg var Premierløjtnant, 23 Aar gammel og havde lige sløgt Kapteinløjtnant Graah's fængslende Beskrivelse af en Undersøgelserrejse til Grønlands Østkyst i 1829 —30. Det stod mig klart, at jeg maatte op til dette Vidunderland, og da der netop forberedtes en Regeringsekspedition dertil, opsøgte jeg den designerede Chef, daværende Premierløjtnant, nuværende Kommandør og Lødsdirektør *G. Holm* og fik hans Tilsagn om Deltagelse. Marineministeriets Tilladelse gik det, som allerede antydet, glat med, skønt det drejede sig om sine 3 Aars Fraværelse.

Vor Ekspedition, som benævnedes Konebaads ekspeditionen til Grønlands Østkyst, havde ikke, som senere større Grønlandsekspeditioner, eget Skib til Disposition. Den blev bragt til Grønland af et af den kongelige Grønlandske Handels Skibe, og da disse paa dette Tidspunkt alle var Sejlskibe, maatte vi tage til Takke med denne noget gammeldags Befordring og være glade til, at det var *Ceres* og ikke »Hvalfisken« eller det nuværende Kokkeskib »Constance«, som skulde befordre os. Sidsnævnte to gamle Skuder hørte den Gang endnu til den grønlandske Sejlskibsflaade, som aarlig — altid i det tidlige Foraar — forlod København paa sine, i Ungdommens Øjne, eventyrlige Togter.

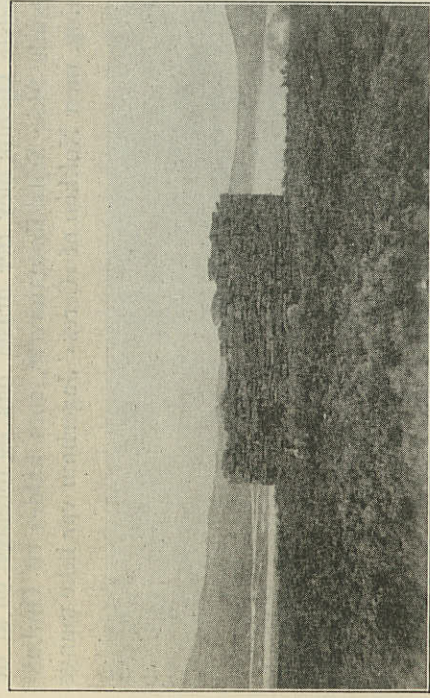
Den 3. Maj 1883 forlod »Ceres« Københavns Red med vor Ekspedition (2 Søofficere, 2 Naturforskere og 2 Grønlanderdreng) om Bord. Foruden af os 6 repræsenteredes Passagererne af en københavnsk Tømresvend, tidligere Sergent i Artilleriet, som skulde op og sætte et nyt Spir paa Godthaabs Kirke, og som forøvrigt var en af de værste Spasmagere, jeg har truffet paa.

»Ceres« var allerede den Gang ikke mere nogen Aarsunge, men dog en god Sejler. Siden har den ligget strandet et Aar i Grønland; men sligt afficerer ikke en af Tran gennemsvivet Grønlandsfarer, og endnu pløjer »Ceres« Atlanterhavets Bølger og knubser Davissrådets Iskoder under det gamle stolte Splitflag med de korslagte Harpuner i.

»Ceres« førtes af en brav ældre Grønlandskaptajn, som saa inderlig gerne vilde opfylde vort brændende Ønske og bringe os hurtigt til vort Udgangspunkt i Grønland. Men, »for det første«, sagde han, »kommer det an paa, om vi ikke faar for megen Storm, og for det andet kommer det an paa Isen — ja, det gør saamaend«, og saa rettede han paa Overliggende, medens hans vejrbidte Ansigt opklaredes af et elskværdigt Smil. Ak, vi unge Mennesker kunde slet ikke tænke os andet, end at Stormen vilde blæse i Ryggen paa os, og at Isen forlængst vilde være forsvundet! For os gjaldt det blot om at komme af Sted, for vi havde en slem Konkurrent, og det var ingen ringere end Friherre *Nordenskiöld*, som netop havde startet en Grønlandsekspedition, og som raadede over sit eget Skib, Damperen *Sofia*! Vi var klare over, at han vilde komme først til Møllen, og vi frygtede, at han ogsaa vilde faa først malet, thi vi forfulgte til Dels samme Maal: Af-

gørelsen af det dengang saa brændende Spørgsmaal, om de gamle Islænderes blomstrende grønlandske Koloni — *Østerbygden* — havde ligget paa Grønlands Østkyst eller paa Vestkysten. Den blev grundlagt i 983 af *Erik den Røde*, naaede en ret betydelig Størrelse og fik blandt andet sit eget Bispesæde, *Garde*; men fra c. Aar 1400 havde man ingen Efterretninger om den, og da *Hans Egede* kom til Grønland i 1721 for at prædike Evangeliet for de gamle Islænderes Efterkommere, var næsten hvert Spor af dem forsvundet.

Vi var derfor alt andet end begejstrede, naar Kaptajnen eller Styrmandene slog koldt Vand i Blodet

Ruin ved Ujarngsoak

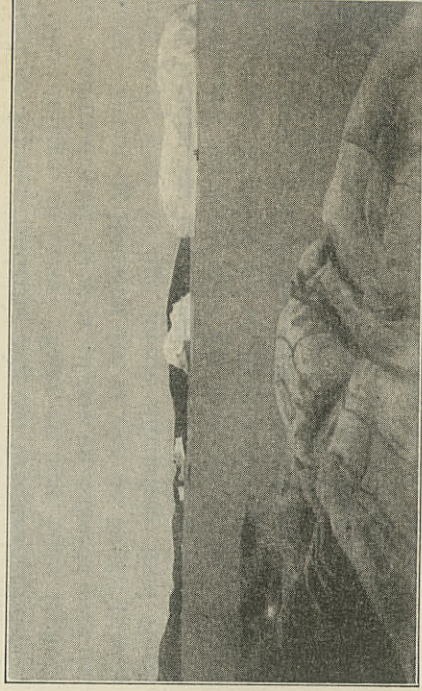
paa os, og paa Rejsen var vi krænkede, hver Gang der blev stukket Reb i Sejlene, for ikke at tale om, naar »Ceres« blev drejet under. Kaptajnen havde i sin lange Karriere erhvervet sig den beklagelige, men paa Grønlandsfarten forøvrigt ikke helt urigtige Erfaring, at »hvad der er over 6 Knob, det er af det onde«. Det var svært for unge Mænd i Begyndelsen af 20'erne at godkende denne Teori! Vi syntes, at først naar Farten gik op mod de 10 Knob, og Ceres hev over for Presset af Sejlene, var der noget ved det hele. Senere har jeg dog ofte paa mine op mod 30 Rejser mellem Grønland og Danmark med et Suk maattet tænke paa Kaptajnen paa »Ceres«, naar en friskende Sydlig med rask tiltagende Fart paa Skuden, kun altfor hurtigt gik over til en vestlig Storm med dertil hørende Underdrejning for klosbede Merssejl.

Det var lange Dage, naar Vejret saadan var os imod, naar Kahytstrengen om Morgenen kom med sit Blikmaal (1 Pegl) Vaskevand, som møjsommeligt var halet op af Vandtønden, og fortalte, at vi laa underdrejet for Storm, og at vi skulde have Grønkaal og islandsk Lammekød til Middag. At man blev søsyg, selv om man havde passeret Atlanterhavet flere Gange i de gamle Fregatter, det var saamænd ikke til at undres over, thi den Atmosfære, der under slige Forhold var i »Ceres« lille tillukkede Kahyt, medens Atlanterhavets Bølger vaskede Skibet fra for til agter — den kan næsten faa det til at kvalme for mig i dette Øjeblik! Enhver gammel Grønlandsfarer mindes sikkert en Ret, der hed »af og til Budding« (saaledes stod der paa Spisereglementet for Tirsdag!). Aldrig har jeg set noget ryge ud af min Mund med en saadan Kraft som en Portion af denne centnertunge Konsistens, der var indtaget under en Storm i Atlanterhavet. Og saa var Kap-

tajnen og Styrmandene krænkede, naar vi vilde bringe vore søsyge Kammerater Mad paa Køjen! »Lad dem komme herind, hvis de vil have noget, men for Resten er det jo Synd at fylde vor gode Mad i dem, de kaster den jo bare op igen, saa snart den er kommet ned.«

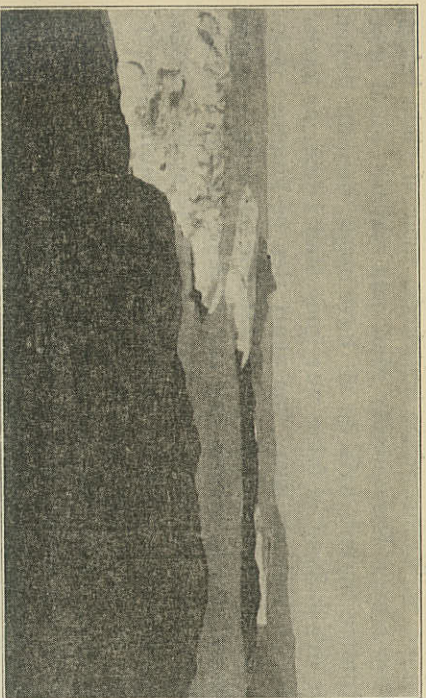
De stakkels Naturforskere dansede sandelig ikke paa Roser! Særlig maatte den ene af dem, en ung elskværdig cand. phil. holde for, naar en af os andre trængte til Adspredelse! Jeg ser endnu Sergenten komme færende ned til »E.«s Køje med den højre Haand i Munden og forsikre, at der var kommet en stor, sjælden Fugl flyvende og havde hugget ham i Haanden, og nu sad den forude paa Dækket, og E. maatte skynde sig op og afgøre, hvad det var for en zoologisk Mærkværdighed. E. tumlede ud af Køjen og viklede forud i sin lyseblaa Skjorte og graa Underpermissioner, medens Søerne skvættede over ham; og da han saa endelig naaede ned til Bakken, fortalte Udkigsmanden, at nu var Fuglen desværre lige fløjet!

Naa, noget skulde Tiden jo gaa med! Efter 6 Ugers trang og ensformig Rejse naaede vi endelig op udfor *Godthaab*, Grønlands administrative Hovedstad. Det var nu slet ikke herhen, at vi skulde, og vi var meget skuffede over at komme her, for vi havde haabet, at »Ceres«, naar den passerede *Kap Farvel*, kunde staa ind til *Julianehaab* og sætte os af ved denne Grønlands sydligste Koloni, som laa tæt ved Anlægget *Nanortalik* (tæt ved *Kap Farvel*), der var bestemt til Udgangspunkt for vor Baadeekspedition. Men vi havde glemte den

Isfjælde

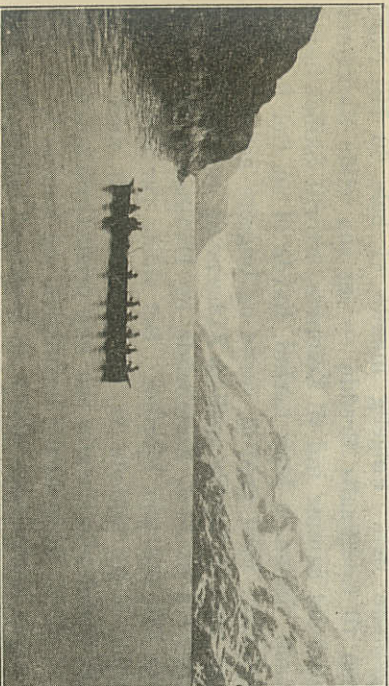
anden af Kaptajnen Hindringer: »Isen«! Og Polarisen laa langs Grønlands Vestkyst fra *Kap Farvel* til *Godthaab*, og Kaptajnen foretrak at sejle Nord om den fremfor at vove det mere risikable Forsøg at bryde igennem den. Følgelig maatte vi hele 60 Mil Nord paa til *Godthaabs Bredder* — og saa vilde Kaptajnen med det samme ind til Kolonien, hvortil Skibet havde Last. Inden vi kom herind, havde vi en Del Besværligheder, først med at varpe og bugsere gennem Isen, saa med at krydse mellem Skærene og endelig med at bugseres af 5—6 Konebaade og Hvalbaade de sidste Par Mil ind paa Fjorden. Det sidste var festligt! For første Gang stiftede vi her Bekendtskab med de af alle Grønlandsrejsende saa højt priste Grønlandskvinder i al deres forfriskende Barnlighed og Kaadhed; de sled i deres korte Aarer under en Strøm af Latter, Sang og Gemytlighed, og langsomt, men taalmodigt, trak de det

Kanten af Indlandsisen

tungtlastede Skib i Havn. Som vi her saa Grønlandrinderne første Gang, saaledes blev vort Indtryk af dem i de halvtredie Aar, vi tilbragte i Grønland. De var en Betingelse for Gennemførelsen af vor Ekspedition; dem var det, som med deres smaa raske Aartag bragte os frem mellem Østkystens Ismasser, som med aldrig svigtende Flid passede vort Tøj og lavede vor Mad over Lynghaalene, enten Solen skinnede eller Uvejret rasede, og gråttøse, nette og takfulde var de, hvad enten Alderen havde furet deres Ansigtstræk eller Ungdommens Overgivnehed og Ynde endnu prægede dem. Da jeg 14 Aar senere første Gang gik i Land i Japan og beundrede de smaa Musméets Gratite, maatte jeg næsten gnide mig i Øjnene og spørge mig selv, om jeg var kommet til Grønland igen. I saa høj Grad mindede Japaneserinderne mig om Grønlandrinderne.

Men tilbage til Ceres! Efter en lille Uges Ophold ved Godthaab stak vi atter til Søs og baksede med Is, Taage, Strøm og Modvind for at naa de 60 Mil tilbage mod Syd, som vi lige havde tilbagelagt mod Nord. Vort Humør var langt nede, thi det led godt hen paa Sommeren, og bedre blev det ikke, da en skønne Dag en Dampner dukkede ud af Taagen tæt ved os! Hvem var det andre end »Sofia« med Nordenskiöld om Bord! »Lykkelig Rejse« prajede han over til os! Ja, Tak skulde han have! Her for han rundt med sin Dampner, havde allerede været inde ved *Julianehavn* og plukkede naturligvis Blomsterne for Næsen af os, medens vi laa fængslede paa vort gamle Sejlskib og krydsede frem og tilbage! Dog, alt faar en Ende. En frisk nordlig Vind brød Taagen, og med klart Vejr dansede vi af Sted langs den fjældklædte Kyst og lige ind i *Julianehavsbugt* mellem et Mylder af blændende hvide, knejsende

Ved Sukkertoppen

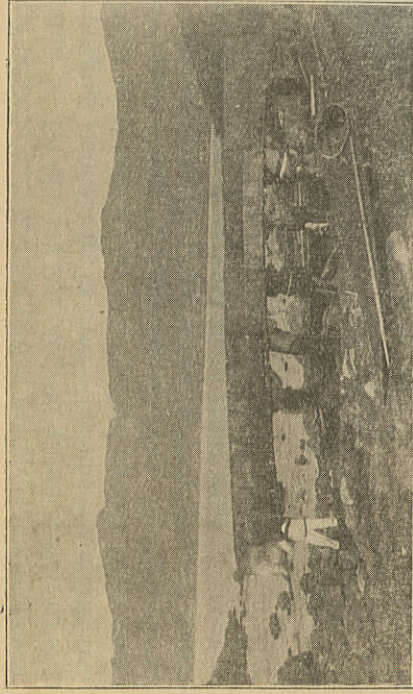
Isfjælde. Vi saa i Aanden, at inden Natten vilde vi ligge paa *Julianehavbs* Havn, thi vi fik i Tide en Grønlanderlods om Bord, som kunde lede os ind gennem Skærgaardens Kringelkroge. Dog, saaledes skulde det ikke være! Vinden flovede, og »Ceres« gled langsomt og majestætisk for fulde Sejl ind mod et snævert Løb mellem to lave Øer; midt i Løbet stod et stort Isfjæld paa Grund, og for at slippe forbi maatte vi ganske tæt op af det. Uheldigvis blev Kaptajnen og Lodsens uenige om, hvilken Side der var den bedste, Roret blev skiftet et Par Gange, og Resultatet var det ganske naturlige, at »Ceres« gled lige ind mod Fjældets bratte Isvæg. I sidste Øjeblik blev der braset bak og foretaget en af de gamle fikse Sejlskibsmånøvrer, som kaldes en *Ombakning*, men Nokken af »Ceres«' Jagerbom var ikke mange

Kajlakmand holder Raat

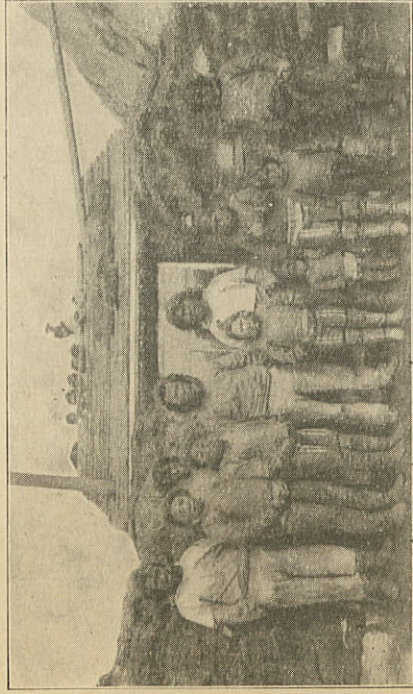
Fod fra Isfjældets Side, og mærkværdig nok, stak der ingen Isfod ud under Vandet. I modsat Fald havde vi tørnet og sandsynligvis bragt Isfjeldet til at kæntre, og hvordan det da var gaaet »Ceres«, er det ikke værd at tale om. Kaptajnen blev syg af Sindsbevægelse, »Ceres« gjorde Venderejse og endte i en lille sikker og lun Klipphavn, som desværre havde den uheldige Egen-skab, at den næsten ikke var til at komme ud af igen med et Sejlskib af »Ceres«' Størrelse.

Her laa vi saa i en Ugestid! Den Vind, som skulde bringe os ud af Havnen blæste som Regel kun ganske tidligt om Morgen, og da der ikke blev purret alfor tidligt ud, havde det lange Udsigter for os. Under disse Omstændigheder fandt den ene Naturforsker og jeg en Aften paa at stille Skibsuret en Time frem. Som tænkt saa gjort! Da alle var gaaet til Ro, udførte vi vort lumske Forsæt. Næste Morgen blæste Vinden ganske rigtigt fra rette Kant, der blev purret ud, og »Ceres« kom løs fra sit Fængsel. Men — Uret skulde stilles 1 Time tilbage inden Middag, paa hvilket Tidspunkt det altid blev stillet efter Solen. I ubevogtede Øjeblikke listede vi os til at stille den store Viser 5 Minutter ad Gangen men aldrig har jeg tænkt paa, at der gik saa mange 5 Minutter paa en Time. Tilsidst blev vi opdagede, og der regnede en Strøm af haarde Ord ned over vore Hoveder! Utak er Verdens Løn! Egentlig forjente vi dog Paaskønnelse. Sejladsen gik imidlertid flot, og det var det vigtigste! »Ceres« snoede sig mellem alle de smaa venlige lyng- og kratbevoksede Øer, som i et bredt Bælte omgiver *Julianehavbsfjord*, men — inden vi saa os om, gik Farten op over de 6 Knob, og, ganske rig-

Konebaad bærer over Land

tigt; »det var af det onde!» Vi fik Vinden imod, den friskede i foruroligende Grad, og »Ceres« var for stor til under disse Omstændigheder at krydse i de snævre Løb. Da der saa netop var en lille Stoppehavn for Haanden og Lodsens erklærede at turde tage Skibet derind, slog Kaptajnen til trods de vanskelige Omstændigheder og sit eget Ukendskab til Havnen. Jeg ser endnu »Ceres« suse ind mod Klipperne med sine Merssejl i Top, Grønlanderlodsens raabende, at nu skulde Sejlene bjerges og Ankeret gaa, og Kaptajnen raadspørgende Kokken, som var den eneste af Besætningen, der tidligere havde været i denne Havn. Vi Passagerer og Julianehaabspræsten, der nylig var kommet om Bord, ventede en Katastrofe! Da, i sidste Øjeblik, røg Merssejlene ned og gik begge Ankre i Bund, og »Ceres« standsede med et

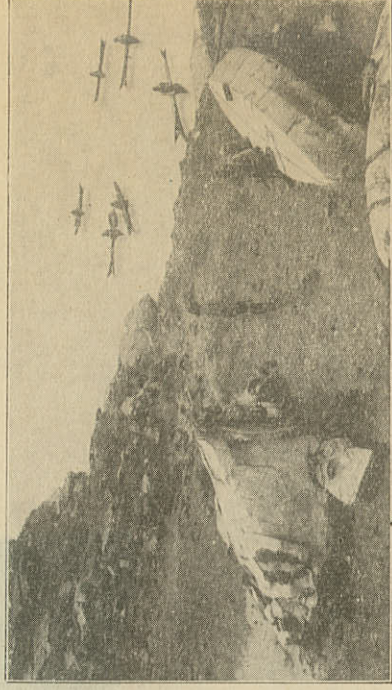
Grønlandere

Ryk og med Sprydet et Par Favne fra Klippen. »Er Faren overstaaet?» hviskede Præsten; »Ja, hvis Ankre og Kæder holder,« svarede jeg. Heldigvis holdt de; men bagefter viste det sig, at netop bag ved den Klippepynt, hvor Kokken mente, at Havnen skulde begynde, og hvor han havde tænkt sig, at »Ceres« skulde luv i Vinden — der hørte Havnen op; i Stedet for Vand laa der et hyggeligt, kratbevokset Dalstrøg.

Ekspeditionens Chef mente, at nu kunde det være nok med Sejladsen med Ceres. Julianehaab laa kun et Par Mil fra os, og den næste Dag indskibede vi os med vort allernødvendigste Gods i en tilkaldt Konebaad. I straalende Solskin, under en vidunderlig farveprægtig Himmel og i en mærkelig mild, hjemlig Temperatur forlod vi »Ceres« med en pludrende Besætning ved Aarene for at tilbagelægge den sidste Vejstump til det forjættede

Land, Julianehaab, hvor man efter Sigende skulde høre Køerne brøle, naar Aftenen stundede til.

Men endnu havde vor Odyssé ikke Ende. Der lød ingen Kobrøl i vore Øren den Aften. Vor Baadstyrer sad og mumlede saa løjerligt og rystede betænkeligt paa Hovedet. Pigernes Ansigter blev højtidelige, alt medens der blev slidt febrilsk ved Aarerne. Kun vi uerfarne sludrede sorgløst videre, beundrende det varme Vejr, Himlens grøngule og blaarøde Farver og de underlige Klatskyer, som sejlede hen over de blaa violette Fjelde. Pludselig kom der et kvælende varmt Vindstød! »Nigek ajorpok« (den forbandede Sydosstorm) brast det ud af Styreeren, og snart efter piskedes Vandet op af orkamagtige Vindstød. Det var den saakaldte grønlandske Föhn, som brød ud. At vor lille Skindbaad

Sommertelt, Konebaad, Kajakmand

ikke længe vilde kunne klare sig, var indlysende; det gjaldt blot om at holde ud, til vi kunde lande paa et passende Sted. Men ikke engang det var forundt os! Skønt Roerskerne arbejdede af alle Kræfter, drev vi nærmere og nærmere ind til en alt andet end indbydende Kyst, og pludselig laa vi strandede med et stort Hul i Baadeskindet. For at fuldkommengøre det hele begyndte det at øse Himlens Vande ned, og den Nat — vor første Nat under Telt i Grønland — var ikke af den mest idylliske Art. Den næste Morgen havde Vejret bedaget sig. Hullet i vor Baad blev paa grønlandsk Vis stoppet med et Stykke Sælspæk, som blev sprosset af med Pinde, og uden flere Genvordigheder ankom vi til Julianehaab godt 9 Uger efter vor Afrejse fra København. Med Dampskib tager Rejsen 12 à 14 Dage.

Efter nogle travle Dage forlod vi Julianehaab den

Tegning af Kaptajn C. Ryder

Til Ankers udfør Kolonien

11. Juli med en lille »for and aft« Skonnert og stævne
mod vort foreløbige Bestemmessted *Nanortalik* tæt
ved Kap Farvel. Denne sidste Del af vor Rejse var en
Prøve paa det, som forestod os i de kommende Aar,
thi Polarisen laa tæt under Kysten, og Skonnerten maatte
ofte bugseres af Konebaade, hvis flinke Roersker for-
kortede Tiden med melodiske, stemningsfulde Sange,

Tegning af Kapahn C. Ryder

som passede saa slaende til den ophøjede, majestætiske
Natur. — En skønne Dag drejede vi om et Næs og saa
et prægtigt Dannebroge vaje over Udsedet Nanortalik ved
Foden af et højt Fjeld. I et saadant Øjeblik følger man,
hvor man elsker sit Land og sit Flag, thi Dannebrog
i disse storslaede Omgivelser vidnede om et større
Danmark, end vi er vant til at regne med.